

Arbejdet med udsatte flygtningefamilier

Marie-Louise Steen, cand.psych., Integrationsnet Børn og Familie Sjælland,
Dansk Flygtningehjælp .

Landsforeningen for Socialpædagoger, d. 10. maj 2016, København Ø.

Program

- Baggrund:
 - Børn med flygtningebaggrund.

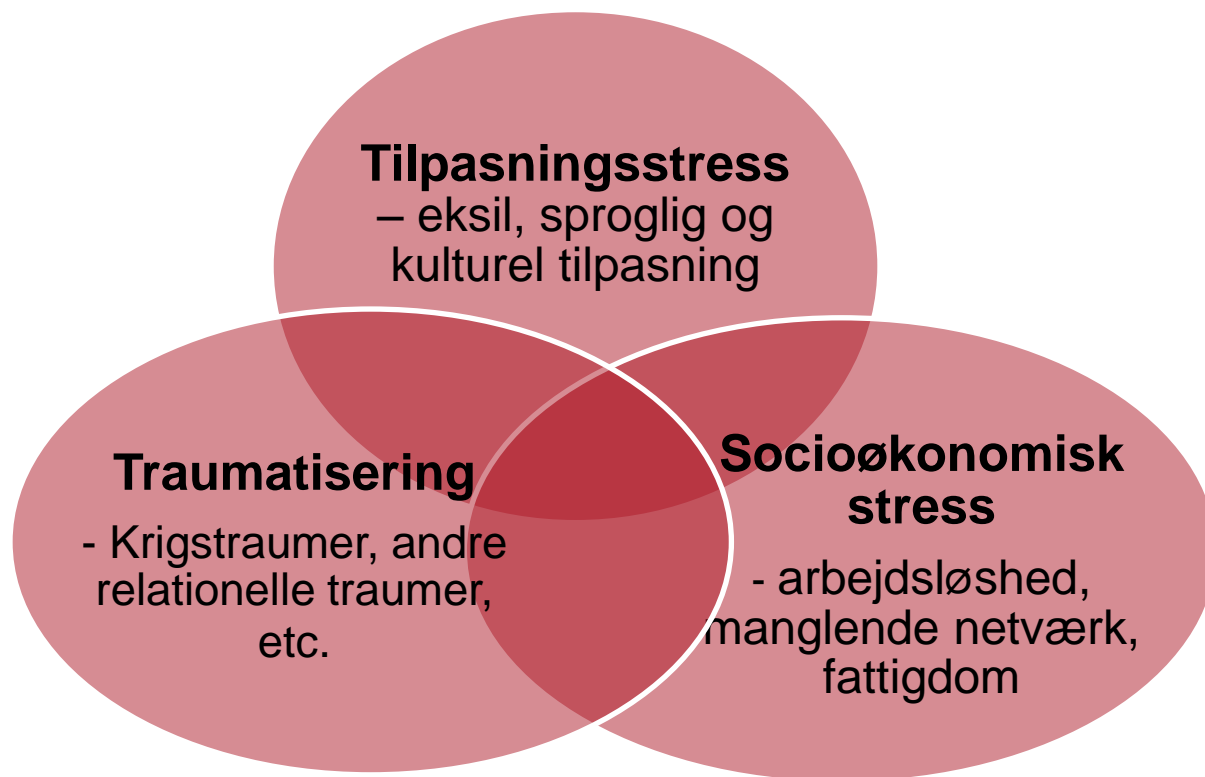
- Metode:
 - Hvordan kan vi bedst møde dem og deres forældre i daginstitutioner?

- Spørgsmål og fælles opsamling.

Baggrund

- > Børn med flygtningebaggrund:
 - > - er først og fremmest børn.
 - > Daginstitutioner central nøgle til social og psykologisk tilpasning.
 - > Reparation livslang, - primært via korrigerende relationer.
 - > Terapeutisk intervention kun én brik.
 - > Mestring:
 - > Nærtstående voksnes hjælp afgørende.

Baggrund

Baggrund

- > Definition af traumatisering:
 - > Primære traumer
 - > Tilknytningstraumer og udviklingstraumer:
 - > Traumer smitter: Transgenerational traumetransmission:
 - > Overføring af forældrenes mistillid, angst, afmagt og depressive tænkning til børnene.
 - > Ustabilitet / dysregulering i familien → Inadækvat forældreevne.
 - > Forældregørelse:
 - > Instrumentel
 - > Emotionel

Baggrund

Følgevirksomheder på fire funktionsniveauer (1 af 2):

>Neurologisk og fysiologisk

- > Forhøjet alarmberedskab – vagtsomhed, nemt forskrækket, øget opmærksomhed på trusler.
- > Uro og hyperaktivitet
- > Søvnvanskeligheder, mareridt
- > Fysiske smerter/ somatisering – fx ondt i maven/hovedet
- > Manglende appetit

>Kognitivt

- > Hukommelse, koncentration, indlæring.

Baggrund

Følgevirksomheder på fire funktionsniveauer (2 af 2):

>Følelsesmæssigt

- > Mistillid til livet, selv og andre. Kontroltab og –behov.
- > Følelsesmæssig dysregulering, nedsat evne til at aflæse selv og andre (mentalisering).
- > Lavt selvværd, skyld, selvbebrejdelser & skam.
- > Letvakt ophidselse, vredesudbrud, Irritabilitet
- > Grådlabilitet, tristhed.
- > Symptomer på depression, angst, PTSD.
- > Angst for fremtiden

>Adfærdsmæssigt

- > Angst for at være alene, angst for mørke
- > Klyngende adfærd (hos små børn)
- > Internaliserende vs. eksternaliserende adfærd.
- > Vanskeligheder ved social kontakt - Undgåelse, isolation. Konflikter, f.eks. i familien. Svært opretholde relationer udadtil – arbejdsplads & venskabskreds

Metode

- > Differentialdiagnostik:
 - > Udviklingsforstyrrelser ADHD og autisme kan forveksles med traumatisering hos børn, fx:
 - > Opmærksomheds- og koncentrationsvanskeligheder
 - > Motorisk uro
 - > Nemt distraheret
 - > Udadreagerende adfærd
 - > Mangelfulde sociale kompetencer – aflæsning af andres og egen adfærd/mentaliseringssevne
 - > Selvskadende adfærd
 - > Tvangsmæssig adfærd – repetitiv leg

Metode

- > Danske daginstitutioner og krigsramte børn:
 - > Moderne pædagogik med fokus på selvforvaltning fungerer ofte ikke for børn med traumer.
 - > Følelsesmæssig dysregulering → tendens til ydrestyring fremfor indrestyring.
 - > Børn med kaotisk indre har fx svært ved at håndtere egne rollelege og selvstændig problemløsning.

Metode

- > STROF- model:
 - > Lars Gustafsson, svensk børnelæge.
 - > Behov hos traumatiserede børn: rolig hverdag.
 - > Støtte eksisterende ressourcer / beskyttende forhold via socialpædagogisk indsats på fem områder:
 - > **Struktur**
 - > **Tale og tid**
 - > **Ritualer**
 - > **Organiseret leg**
 - > **Forældresamarbejde**

Metode

> Struktur:

- > **Faste rammer med vaner og rutiner i dagligdagen** → forudsigelighed, genkendelighed og orden i en kaotisk verden. Oplevelse af kontrol, tryghed. Frigør ressourcer fra vagtsomhed til udforskning.
- > **Undgå for mange store skift** i miljø og grupper. Velkendt og kontinuerlig kontakt, forandring i roligt tempi.
- > **Tillidsopbygning:** udvis stabilitet, konsistens, tydelighed og gennemsigtighed. Korrigerende rollemodel → at man kan stole på nogen. Opmærksomhed på eget kropssprog og toneleje.

Metode

- > Tale og tid:
 - > **Vær til rådighed, lyt opmærksomt.** Anerkend oplevelser, uddybende spørgsmål.
 - > **Opmærksomhed på barnets adfærd og kropssprog.** Understøt alternative udtryksformer, fx leg eller tegning.
 - > **Spørg ind med forsigtighed.** Undgå et pres til tale om svære ting. Lad barnet styre samtalen.
 - > **Acceptér barnets modersmål.** Ikke i modstrid med dansk.
 - > **Pas på berøringsangst** – at være alene med skræmmende oplevelser og frygt øger risiko for vedligeholdelse eller forværring af eksisterende tilstand.

Metode

- > Ritualer:
 - > **Anerkendelse af kulturel baggrund og identitet:** Markér helligdage og højtider. Fx Eid.
 - > **Faste ritualer** i løbet af dag, uge, omkring fødselsdage mv. → forudsigelighed og tryghed.

Metode

- > Organiseret leg:
 - > Understøt leg - **frirum til fantasi**. Mestring.
 - > Hjælp til **organisering af lege**.
 - > **Forslag** til kreative aktiviteter og **deltag aktivt**.
 - > Opmærksomhed på **modenhed og sprogkunderskaber**.
 - > Lege til at **understøtte selvregulering**:
 - > Tilbageholdende børn mødes forsigtigt, derefter gøres legen vildere.
 - > Udadreagerende børn mødes i det vilde, hjælpes til at strukturere og gøre legen roligere. Derefter kan vildskab øges.

Metode

- > Forældresamarbejde:
 - > **Inddrag forældrene.** Opmærksomhed på relationsopbyggelse. Åbenhed → gennemsigtighed → kontrol → tryghed/tillid.
 - > **God kommunikation → inkluderende kultur** - tolk, ugeplaner, billeder/symboler mv.
 - > **Italesæt det usagte** – intet er selvfølgeligt.
 - > **Interesse, omsorg og anerkendelse** - anerkendelse af livssituation, stil spørgsmål med udgangspunkt i barnet.
 - > **Tålmodighed.** Støtte og guidning. Opmærksomhed på forældrenes ressourcer.

Spørgsmål og fælles opsamling

- > Kort snak med sidemand:
 - > Eksempler fra jeres daglige arbejde med børnene?

- > Fælles opsamling:
 - > Har oplægget givet anledning til spørgsmål?
 - > Har oplægget åbnet for nye perspektiver på børnene og forældrene?
 - > Har oplægget åbnet for nye ideer til handlemuligheder?

Materialer

- > Folder:
 - > “Flygtningebørn i daginstitutioner. En guide til modtagelsen af flygtningebørn og deres familier.”, Dansk Flygtningehjælp:
 - > <https://flygtning.dk/danmark/center-for-udsatte-flygtninge/materialer>

- > Film:
 - > “Snak om det: PTSD.”, Psykiatrifonden:
 - > <http://www.psykiatrifonden.dk//guides/snak-om-det/snak-om-det-film.aspx>